

ЗБУДЖЕНА ПАМ'ЯТЬ НАРОДУ

Упродовж життя чи не кожній людині доводиться звертатися в архів. Сама назва цієї установи викликає відчуття посивілих віків, а в уяві виринають папки, підшивки документів, всілякі справи, писані ще гусячим пером й пересипані піском, поживклі від плину часу і зовсім свіжі документи, у яких зафіксована сучасність. Мабуть, колись перо історика чи письменника увіковічить титанічний труд архіваріусів, а поки що до цього, як кажуть, руки не дійшли.

Втім, децицію літературного таланту та прискіпливої історичної точності запозичила у майбутніх авторів начальник архівного відділу райдержадміністрації Галина Гулич. Не службовий обов'язок, а творчий неспокій та поклик небайдужого серця спонукав її взятися за пошукову роботу, по крупинці систематизувати, ґрунтовно проаналізувати архівні скарби. Ота титанічна праця, у яку занурилася з головою – вкоротила дозвілля та додала творчого азарту, і, врешті-решт, увінчалася дослідницькою роботою «Віхи історії». Якщо коротко – то це історія районного архіву, а історія – наука конкретна, цікава і об'єктивна.

Не знаю, чи хтось із колег за професією Галини Гулич відзначився такою ж спрагою на документалістику, але те, що творча розвідка нашої землячки заслуговує уваги і навіть пошанування – не викликає жодних сумнівів. І насамперед тому, що Галина Степанівна із архівних загашників вивудила на світ Божий чимало цікавих новинок. Власне, ці документальні свідчення можна класифікувати як історично вагомий і науково цінний. Скажімо, чого варта переписка з Млинівським архівом за 1940 рік, яку Галина Гулич «відкопала» у фондах обласного архіву, де знаходимо акти вилучення 3 червня 1940 року у селі Сморгва зі школи колишнього поміщика Олександра Лядухівського 537 книг німецькою, англійською, французькою, польською мовами. Взагалі із помістя Лядухівського було вилучено 2 тонни «разных книг и бумаги». Зрозуміло, що ці книги поміщик зберігав «не для мебелі», а користувався ними, тобто володів кількома європейськими мовами. Чим не приклад для сучасників?

Або ось такі архівні відомості. На засіданні райвиконкому від 5 липня 1944 р. розглядалося питання «Про затвердження шкільної мережі Млинівського району». Відтак дізнаємося, що після війни на території району функціонувало 30 початкових шкіл та 4 неповно-середні. До речі, у їх числі було 3 чеські та одна польська. Тоді ж у Млинові відкрили й дитячий садок на 25 місць.

Цікаво погортати господарські книги села Рейтанів за 1940 рік (нині Новосілівська сільська рада). Там проживали чеські, єврейські, польські та українські родини, займалися господаркою. На жаль, село уже зникло із карти району, а на його місці залишилися лише поодинокі плодові дерева і впадини від колишніх криниць. Поселення зникло, як і села Любанівка, Олександрівка, Стоморги, Черець, Софіївка, Куца, Гори, Мечиславівка та інші. А чи кожен житель району знає, де знаходилися ці села? Спогади про них знаходимо лише в скупих архівних документах, які донесли скромні літописці історії – секретарі сільських рад. До речі, як свідчить список голів та секретарів сільрад за 1946 рік, майже всі вони були малоосвіченими: 2-3 класи польської школи – такий їх освітній потенціал, а голова Перевередівської сільради Сергій Каліщук, 1885 року народження, взагалі був малограмотним. Чотири сільські ради очолювали чехи,

Віхи історії

Підготувала
начальник архівного відділу
Гулич Галина Степанівна

Млинів-2005

а у двох секретарями працювали поляки, - чим не інтернаціоналізм у дії? До речі, усі голови були безпартійними.

В архівних пластах знаходимо рішення Рівненського облвиконкому від 14 липня 1964 року «Про уточнення облікових даних адміністративно-територіального поділу в деяких районах області». Зокрема, у Млинівському районі – села Боярка, Гора, Дорогостаї, Червона Гора і село Пугачівка Пугачівської сільської ради об'єднати в одне село – Пугачівка; села Ворсин, Мала Городниця, Велика Городниця Ярославської сільської ради – в одне село Велика Городниця. Читаючи ці рядки, впливав себе надумці: із сорокалітньої давнини дихнула у сьогодення адміністративно-територіальна реформа, яка нині на часі і навколо якої вже зламано чимало списів.

Слід зазначити, що найкраще в архівному відділі представлені документи післявоєнного періоду за 1949-1993 роки. Станом на 1 січня 2005 року тут на збереженні перебуває 14326 документів, у тому числі – 910 справ особового складу. У 1997-2004 роках в архівний відділ за довідками звернулося 5339 осіб, у тому числі надходили запити з Росії, Казахстану, Естонії.

Особливе місце у своєму доробку Галина Гулич приділила своїм попередникам, котрі нагромаджували, зберігали, систематизували документи: Лесі Вайцер, Марії Бондаренко, котра документи зберігала у себе в квартирі, оскільки приміщення для архіву у 1951 році виділено не було. Добре слово автор адресує і пані Волковій, Марії Харитонюк, котра доклала чимало зусиль для зміцнення матеріально-технічної бази, а також провела експертизу документів та їх переробку у відповідності до нових вимог. Органічно вписується у структуру праці спогади Галини Вознюк. Втім, можна констатувати, що «Віхи історії» Галини Гулич – щире і фахове слово про безкорисливий, але вагомий духовний труд архіваріусів Млинівщини, яка повертає людям «приспану пам'ять народу».

Віталій ТАРАСЮК